

Numărul 22. Oradea-mare 31 maiu (12 iunie) 1898. Anul XXXIV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Auri...

(Fine.)

Vătaful Foriș își scoase cuțitul de la brâu și sări la gâtul victimei sale.

— De nu spui acū unde ai ascuns banii, s'ajung în furci, de nu ți-l vēr în oase!

— Stai, nu me omori, că-ți spun ... ڊise greco tremurând tot ... Eu nu știu unde sânt banii, nevasta i-a pus, ea șcie.

— A!... nevasta! Unde-i nevasta ta!

— Nu știu, căutați-o voi. Nu știu unde s'o fi ascuns ...

— Dobitocule!

Foriș îi dete una cu patul pușcii peste ceafă, apoi eși din casă urmat de cei doi tovarăși.

Ion Bisorca scoase un ofat de durere și cădū, plin de sânge, într'un colț al casei.

XV

Hoții începură a răsturnă casa, podul, grajdul și toate unghiurile casei, căutând femeia.

În sfârșit găsiră pe Ana ascunsă în pivniță.

Cum o zăriră, se repediră spre ea să-i lege mâ-nile.

— Nu ve atingeți de mine; ve dau banii, le ڊise ea limpede, aproape cu răceală.

Se apropiă de un colț al pivniței, unde eră aș-

dată, pe jumătate în pământ, o piatră mare, și atin-gând-o cu piciorul ڊise, silindu-se a păré nepăsă-toare :

— Dați-o la o parte, și veți găsi sub ea cutia cu galbenii.

În câteva clipe hoții scoa-seră din pământ o cutie de tinichea mare, ruginită.

Eră grea și se simțiau ba-nii într'ênsa.

— Ura ! strigară hoții, iacă galbenii!

Foriș, ridicând capacul, zări sclipirea banilor de aur ... Atăta-i trebuia ... Vēri re-pede cutia în traista de piele de pe umăr, și dete semnalul de plecare.

... Ana remase ca inlem-nită, singură în pivnița întu-necoasă. Părea cuprinsă de o frică neexprimabilă ... Se urecă pe o ladă răsturnată, și cu nervii încordați lipi urechia de grinda podelelor de sus și ascultă ...

Pașii oamenilor se îndrep-tau spre ușă. Strigătele se liniștau ...

— Doamne ajută-ne! ڊise ea făcându-și cruce.

Dar în clipa aceea un alt sgomot o făcū să tresară din tot corpul.

Casa se cutremură de asupra ei.

Cineva deschisese sus ușa odăii și trântise la pământ un corp greu, inert.

— Pe ăsta ți-l lăsăm ție, greule; mai fă din el

ALBERT REGELE SAXONIEI.

om, dacă poți! se auzi un glas gros, și pe urmă ușa trântindu-se cu violență.

Ana sări ca scoasă din minți și se repeși pe scări în sus.

În mijlocul odăii, jos pe scânduri, un om zăcea scaldat în sânge... Ana se aplecă spre el, își încheștă amândouă mâinile în păr și scoase un urlat sêlbatic, înflorător.

Eră copilul ei.

Din piept îi mai curgea sângele cald, buzele și le mișcă încă, dar fără gaiu. Ochii îi erau deschiși și împăengeniți...

— Moare, moare... Ajutați! răcnî Ana cătră oamenii cari începeau a năvăli în casă, și se opriau triști și tăcuți în fața catastrofei.

— Ajutați!... Doamne!... Moare!...

Și femeia țipă, nebună de disperare, rupându-și părul, și carnea de pe față.

Petru se mai sili odată să-și ridice capul și se uită dureros la ea.

— Ma... mă!... Ingână abia șoptit.

Apoi se întinse lung pe spate, închise ochii, și remase așa...

Ana cădă lângă el, zdrobită, cu fața ascunsă în mâni...

XVI

— Dumneșeu nu lasă nimic nepedepsit, Ano, grăi atunci sentențios la spatele ei un glas bine cunoscut.

Eră doamna Cozma.

După ce hoții plecaseră și totul se liniștise în sat, venise și ea să vadă în ce chip o răsunase fatalitatea, acolo unde șiretenia ei nu mai putea să facă de acum nimic.

— Tu ai furat banii noștri, zestrea fetei mele, dar vești, nu ți-au adus noroc, Ano.

Ana își ridică capul și privi turburată în ochii ei.

— Banii? grăi apoi. Galbenii-i vrei? Lasă că ți-i aduc!

Și isbucni într'un hohot sinistru, repeșindu-se pe ușă afară.

Oamenii priviră incremenți în urma ei.

Peste câteva minute Ana se întoarse cu poala plină de galbeni.

— Iată-ți galbenii! țise și îi aruncă grămadă înaintea vêduvei.

Apoi începă iar să rîdă.

— Aur!... Aur!...

„Hoșilor le-am dat aramă... Numai de-asupra am pus un rënd de aur, în jos tot aramă... Bine că nu s'au uitat... Hei, e șireată Ana...

Și rîse din nou, în hohot. Un hohot sbuciumat, îngrozitor, care îngheță mēduva în oasele celor de față și se sfērși cu sughițuri și bocituri înflorătoare.

XVII

Dna Cozma își adună galbenii de pe jos, îi strînse frumos și îi legă în batista ei albă de olandă.

Nenorocirea din giurul ei n'o mișcase într'atăta ca să nu se poată bucură de bani.

Convinsă că e dreptatea lui Dumneșeu, se întorcea acasă aproape veselă de un desnodământ atât de norocos pentru dēnsa.

Pe Cornelia o lăsase în cea mai grozavă neliniște.

Și numai acum se întrebă:

— Ce avusese oare fata?

Urmată de slugile ei, grăbi spre castel cu tot gândul, cu tot sufletul la Cornelia.

— Sērmana mea copilă, la câte n'am expus-o, în sedar!

Vêduva eră acum iarăș mama iubitoare, gingașă. Ardea de dor să-și îmbrățișeze copilă.

— Bucură-te, dragă, șoptia în gândul ei, bucură-te, draga mamei, că avem de acum iar bani, viitor, fericire... de toate...

Luna se mai vedea. De-asupra munților apăruse lumina roșiatică a resăritului de soare.

Doamna Cozma sosi la ușa mare de la intrare, pe care plecând o încuiase cu cheia. O deschise grăbită și alergă prin odăile pustii, căutând pe Cornelia și strigând-o pe nume.

Copila eră tot pe balcon, la aceeaș fereastră deschisă unde o lăsase. Părul ei eră despletit și rēsfiat pe spate, ochii ei frumoși, mari, erau adânciți în cap și aveau o expresie supraomenească.

Doamna Cozma se apropiă de ea gata să o îmbrățișeze, dar ea întinse mâinile înainte și privi rătăcit la dēnsa.

— Cornelio, ce ai? țise muma-sa speriată. Ți aduc o veste...

— Știu, o întrerupse ea, a murit...

Doamna Cozma se dete un pas înderēt și privi uimită la fiica ei.

— Eu l-am iubit, mamă, țise fata cu o pornire sinistră. O, tu nici odată n'ai putē înțelege cât de mult l-am iubit... Te-am înșelat, mamă, iartă-me... Am fost a lui cu tot sufletul, cu toată ființa mea...

— Ah!

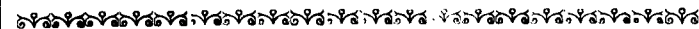
— Nu te speria!... Me duc la el... Iartă-me, mamă!

Mumă-sa se aruncă spre ea, dar prea târziu...

Nu-i remase în mână decât o bucățică de dantelă din rochia ei albă de muselin.

Cornelia zăcea jos sub balcon. Și când muma ei alergă la ea asvêrlind departe batista cu galbenii, o găsi moartă, cu tēmpla infiptă în colțul ascuțit al unui bolovan.

CONSTANȚA HODOȘ.

Cugetări și meditări.

Invidia strică nu numai frumuseței sufletești, ci și celei trușeci.

Dacă te vei simți subjugat de ea, e destul să privești în oglindă și atunci cred — îți va trece.

Femeie! Apără-te deci de invidie, ca de cel mai necruțător inimic al teu!

*

Nu te crede nici când demn de invidiat, de nu voiești a fi deplâns!

*

Te ademeneșce „ceva“ foarte de dorit a-l posede, încearcă a-l câștigă. Posibil — reușești; posibil acel „ceva“ rămâne pentru totdeauna „Fata morgana“.

De-ai fost condus de interes, fiascul este binevenit și meritat. Intențiunea de-a fost onestă și neajungerea ei căusându-ți durere, cu urme neșterse, — alinarea nu va pregetă. Căci sufletele nobile nu se trec cu vederea.

VIORA DIN BIHOR.

Ce jalnic.

*Ce jalnic cânt-o păsărică
Pe liliacul înflorit,
La umbra cărui pe o bancă,
De-un ceas întreg am odihnit.*

*Și parcă simți cum și 'ntre paseri
Sânt firi, ce nu-și au creșământ,
Și nu-și găsesec nici fericirea
Nici locul lor pe-acest pământ*

*Sub liliacul nins de floare,
O cântă-mi traiul teu întreg;
Căci mult ne potrivim, drăguță,
Și atât de bine te 'nțeleg.*

ELENA DIN ARDEAL.

Andrei Mureșianu.

(Urmare.)

scurtă analiză a „Resunetului“ îndată ne va convinge despre aceasta.

În strofa I-mă aflăm o apostrofă scurtă, dar energică emoționătoare și poetică, deșteptarea Românilui:

„Deșteaptă-te Române! din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră bârbarii de tirani!“

Căci a sosit timpul așteptat, timpul libertății, când Românul trebuie să se folosească de ocaziune și să-și croiască o altă soartă „la care să se 'nehine și crușii lui dușmani“.

Apoi ca cu atât mai mare să fie insuflețirea Românilor, în strofa II-a le reamintește gloria străbună și originea lor romană:

„Acum ori nici odată să dăm dovezi la lume,
Că 'n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că 'n a noastre pepturi păstrăm cu fală-un nume,
Triumfător în lupte, un nume de Traian!“

În strofa a 3-a „stau ca brașii 'n munte voinic
sute de mii“ gata de a intra în luptă.

„Un glas ei mai așteaptă și sar ca lupii 'n stâne,
Bătrâni, bărbați juni, tineri, din munți și din câmpii.“

În a 4-a se continuă ideea:

„Viață-'n libertate, ori moarte strigă toți.“

În a 5-a strofă pune în fața pismeii oarbe, și a reuștii și a neunirei, ce îi nimiciră pe Români la Milcov și Carpați, — virtutea generațiunii din 1848.

„Dar noi, pătrunși la suflet de sânta libertate,
Jurăm, că vom da mâna, să fim pururea frați.“

În a 6-a îi îndeamnă să se lupte pentru patria care a ramas văduvă de la Mihaiu cel mare, care pretinde ajutor de la fiii sei, blăstămând, cu lacrimi în ochi, pe cei trădători.

În a 7-a exclamă, că

„De fulgere să piară, de trăsnet și pucioasă
Ori care s'ar retrage din gloriosul loc,
Când patria sau mama, cu inimă duioasă,
Va cere ca să trecem prin sabie și foc!“

În a 8-a poetul revoacă plăgile fatale ale semi-lunei și ale cnutei, care vré să ne despoaie de vetrile străbune,

„Dar martor ne e domnul, că vii nu o primim!“

În a 9-a la încercarea crușilor, să ne răpească limba, răspunde din sufletul nostru, că: „morți numai o dăm“!

În a 10-a îndeamnă la unire și la protestare pentru furarea Dunării:

„Români din patru colțuri, acum ori nici odată,
Uniți-ve în cuget, uniți-ve 'n simțiri!
Strigați în lumea largă, că Dunărea-i furată,
Prin intrigă și silă, viclene uneltiri!“

În a 11-a apostrofează preoțimea să meargă cu crucea înainte:

„Preoți, cu crucea 'n frunte, căci oastea e creștină,
Devisa-i libertate și scopul ei prea sfânt!“

Iar noi

„Murim mai bine 'n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăș în vechiul nost pământ!“

E imposibil a descrie sentimentele entusiastice și ideile înălțătoare din acest „Resunet“ care te farmecă de tot cu sublimitatea puterilor lui și te înalță din sfera de toate țilele cătră cer, în regiuni necunoscute, unde toate-s drepte și curate ca ênșeși razele soarelui.

Iată cum se exprimă doi scriitori distinși ai noștri despre acest „Resunet“.

„Programa națională, testamentul sfânt al apostolilor noștri, și evangelia națională s'a scris cu litere de aur în „Resunetul“ cântat de națiunea întreagă“, — dice Iosif Vulcan.

— Cetiți acele cuvinte sacre — continuă Vulcan — și veți admiră în acelea pe filosoful escelent, pe diplomatul mare, pe sacerdotele altariului sfânt al libertății și mai pe sus de toate, pe geniul deșteptător și mângăitor al națiunii amorțite sub sclăvia îndelungată... toate cuvintele acelea exprimă înțelepciune adâncă, patriotism curat, amoare sacră și deșteaptă credință și speranță într'un viitor ferice și glorios.*

(Va urmă.)

IOAN RAȚIU,

* Panteonul Român pag. 14.

Schițe din Italia.

Neapol.

(Urmare.)

Plin de groază și de spaimă grăbește Enea din Infern, și dimpreună cu conducătoarea sa cu Sibyla mergând pe o cale umbroasă din dumbrava Persephonei, sosește la cetatea Țeilor din Tartar. Aici pășind pe prag, se spală cu apă curată, împlântă ramurica de aur și urmând Sibylei, ajunge în câmpul celor fericiți. O regiune încântătoare e aceasta, cu cerul pururea curat și splendid, vecinic tot Țiuă și primăvară eternă e aici. Unii se exercitează în întărirea mușchilor, alții saltează, Orpheu, poetul din Tracia cântă din liră înțonând cele mai frumoase acorduri. Aici își află Enea eroii ginteii sale: pe Ilus, Assaracus și Dardanus; admiră armatura și caii acelora; ei sunt numai umbre, dar au avantajul, că gustă din toate acele plăceri, la cari se indeletnicia fiind în viață. Alții odihnind pe pajiște în o dumbravă plină cu flori miroitoare, se amusează cântând doine eroicești; toți erau în giurul unui isvor ce purcedea din un pârâu argințiu, care curgea lin prin mijlocul pădurii. O regiune drăgălașă eră aceasta, plină de livezi ornate cu plante frumoase și bogate, cu riuri șerpuitoare și cristaline și incungiurată cu munți, a căror piscuri se înalță în aerul pururea salubru și adietor. Aici se întrețin aceia cari au murit luptând pentru patrie; preoții și poeții cari au trăit o viață exemplară și toți aceia cari prin invențiunile și faptele lor au adus foloase omenimei. Aceștia toți cu toții-l incongiură pe Enea și pe Sibyla, cari au sosit în mijlocul lor. Între ei se află și Musaeus, cu un cap mai înalt decât toți ceialalți, acesta apoi conducându-i peste o colină înaltă, ajung într'o vale încântătoare, unde Anchise ținea revista peste sufletele acele, cari bând din apa fluviului Lethe, iar se întorc pe pământ. O bucurie mare, — nedescrriptibilă, tata cu fiul se revăd în Eliseu. Anchise vorbește fiului seu despre renașcerea sufletelor. Aceea putere, care penetrează cerul, pământul, stelele și întreaga materie, tot odată e și cauza vieții oamenilor, animalelor, a paserilor și a peșcilor; o putere cerească plină de foc e aceea, pe care materia trupului debilitând-o, o penetrează; de aici se nasc poftele încatenate și adumbrite ale sufletelor: frica, gândul, deliciul și poftele neprecuțate.

Sufletul, Țice Anchise, nici după moarte nu se eliberează de tot din catenele poftelor, drept ce are trebuință de timp mai îndelungat pentru curățire, prin care să se ispășească de toate păcatele, cari l-au copleșit în împlinirea poftelor. Aici suferințele pentru păcate sunt diverse: unii sunt expuși curentului, alții se curățesc prin apă ori prin foc, și curății îi trimit în Eliseu, unde după ce au beut din apa fluviului Lethe, care e apa uitării, iarăș se reîntorc pe pământ. După aceste, Anchise prezintă lui Enea pe toți glorioșii sei succesori, îi enarează viitoriul Romei până la August; în fine Enea dimpreună cu Sibyla, pe una dintre cele doue porți ale somnului, iarăș se reîntorc pe pământ.

Se Țice, că cetind Vergiliu cartea VI împăratului August și sororei sale Octavia, când a ajuns la locul unde e vorbă de Marcel,¹ pe care l-a văȚut Enea în Eliseu, Octavia a căȚut leșinată, și că pentru fiecare

¹ C. VI. v. 861—886. »propria haec și dona fuisent« . . .

vers referitor la fiul ei Marcel, ar fi dat poetului câte 10.000 sesterții (800 fl.) Marcel, fiul Octaviei, ultimul descendent al familiei lui August, a fost un tiner cu calități frumoase, pe care August și l-a ales de moștenitor în domnie, inse a murit în etate de 19 ani, în Baiae. Moartea grabnică, se Țice, că i-ar fi cauzat-o neșciința medicului ori șiretenia Liviei (a treia soție a lui August). Împăratul a dispus, că cadavrul lui Marcel să fie adus în Roma, unde după ce l-a ars pe rug în câmpul lui Marte, cu mare pompă l-a înmormântat în mausoleul familiei domnitoare.

Poemul epic național Eneiada — precum am menționat mai sus — constă din 12 cânturi. I—VI cuprinde refugiul lui Enea și a tovarășilor sei până la sosirea pe pământul Italiei, în Latium, (imitează Odysea lui Homer). Cânturile VII—XII conțin luptele ce le-a suportat Enea până ce a ocupat Latiul (în aceste imitează Iliada lui Homer). Înainte de ce ar fi edat poetul Eneiada, a întreprins o călătorie în Grecia și în Asia mică, ca din punctul de vedere archeologic, să studieze locurile unde se petrecuse faptele cântate de dânsul. Fiind el și de altcum bolnăvicios, se hotărise a petrece trei ani la Atena și pe coastele Asiei, pentru a-și pute termina opul măreț.

Horatiu, cel mai devotat prieten al lui, pare că presimșe nenorocirea ce amenință în aceasta călătorie pe scumpul seu amic, drept ce într'o odă dedicată corăbiei care ducea pe Vergiliu la Atena, dete curs liber tristei sale supărări în contra mării, a periculelor ascunse într'ensă și a curagiului omului care le infruntă. Reproduc aci câteva șiruri din frumoasa odă tradusă în românește de D. Ollanescu.¹

»De-a Cyprului stăpână, astrii cei strălucitori
Frații gemeni ai Helenei fie-ți ocărmitori
Și Eol ținându-și bine vânturile încătușate
Numai Japygului singur să-i îngăduie de-a bate,
Navă cărei pe Vergiliu în răspundere Ți-am dat!
Du mi-l rogu-te pe țermul Atticei nevătēmat
Și-mi păstrează jumētatea sufletului meu iubită!«

Cătră sfērșitul odei Țice poetul:

. . . . »Greutatea nu opreșce
Zelul omului la lucru! Nebunii de noi! dorim
Să atingem cerul ênsuș« . . .

Horatiu nu s'a înșelat în presimșul seu, căci August reîntorcându-se din Asia și aflând pe Vergiliu în Atena, l-a sfătuit să se reîntorcă cu el dimpreună cătră Italia. Înainte inse de plecare a mai făcut o excursiune la Megara, aici privind însemnătăȚile oășului, de căldura cea mare i s'a făcut reu, și așa bolnav în grabă mare s'a urcat pe corabie. Călătorie pe mare i-a agravat foarte boala, așa că în stare desperată a sosit la Brundusium, (aȚi Brindisi) unde peste câteva Țile a murit, în etate de 51 ani, în 22 septembrie an. 19 înainte de Chr. L-a înmormântat în cel mai agreeabil loc al seu, în Neapol, lângă drumul ce duce cătră Puteoli. Pe peatra mormântului i s'a scris epigrama făcută de el ênsuș:

»Mantua me genuit, napuere Calabri, tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces«.

¹ Quintus Hor. Flaccus trad. de D. Ollanescu vol. I pag. 83

H O T D E M A R E .

(Mantua m'a născut, Calabria m'a răpit, Neapolul me are acum în sinul seu. Am cântat păstorii, câmpurile și eroii.)

Încă în timpul acela nime altul n'a știut prețui mai mult simțemintele înalte și delicate în tot ce a fost frumos ale lui Vergiliu, ca sincerul seu amic Horatiu, care într'atăta l-a iubit, de l-a numit de jumătatea sufletului seu (dimidium animae meae). O perdere atât de mare a trebuit să lovească adânc pe Horatiu, care atât de repede ș-a văduț cu ochii sei proprii împlinirea presimțului ce l-a avut când a plecat Vergiliu la Atena.

Precum toți oamenii așa și Vergiliu ș-a avut oamenii sei critici și pismăreți, cari de loc ce a edat Bucolica, au scris o Antibucolică; nu e de mirat, că și Homer ș-a avut pe criticaștii sei. Unii dic, că a împrumutat mult de la Homer, acestora le răspunde Asconiu Pedianus, care le dice: „Pentru ce nu se n'cearcă și criticii a fură de la Homer; n'o fac înse aceasta, pentru că numai decât ar observă, că e mai ușor a smulge ghioaga din mâna lui Hercule, decât a fură măcar numai un șir de la Homer“.

Am dis că Vergiliu e înmormântat în Neapol, da, aici într'o criptă de pe colina Posilip unde se începe tunelul, lung de 2000 urme, ce conduce la Puteoli; dar filologii clasici din timpul de ađi trag la indoială, că acesta să fie mormântul poetului, fiind că stă scris, că cardinul Bembo, în secul XVI, aflând în cripta aceasta, între 10 departamente mici, unul cu un epitaf care reducea mult la cel menționat, scris de Vergiliu, ar fi afirmat, că acesta și nu altul e mormântul poetului. E de remarcat înse că tot aici în Neapol e înmormântat și poetul italian Sannazaro,¹ care asemenea a scris poesii idilice, de aici unii dau cu socoteală, că numai epitafiul ar fi al lui Vergiliu, mormântul ar fi al lui Sannazaro. Lăsând înse la o parte controversiile savanților filologi, să nu uităm a notă, că mergând la Neapol, avem să cercăm și mormântul celebrului poet, unde ađi numai așa poți intra, dacă plătești 50 centesimo.

(Va urmă.)

T. BULC.

Convorbiri igienice.

Cum trebuie să lucrăm într'un chip mai sănătos și mai puțin stricăcios pentru organismul nostru?

VI.

Somnul.

Mijlocul cel mai puternic de întărire, de oțelire pentru puterile noastre lucrătoare e somnul. În el își află organismul trudit și obosit de munca zilei odihna-i necondiționat de trebuință și atât de priincioasă, de regeneratoare pentru el. Omul, care doarme bine și liniștit, se va simți dimineața ca nou născut, dispus spre muncă și deci va și lucra în totdeauna bine, ușor și cu sporiu.

Toți din anul al 22-lea pân' la anul 56-lea al vieții lor, trebuie să doarmă necondiționat 7, mai mult 8 ore, dar nici mai mult, nici mai puțin. Cari dorm

mai puțin, organismul acestora nu se va pute odihni destul de mult, puterile lucrătoare nu se vor recrea destul de bine; cari dorm înse mai mult, când se vor scula, se vor simți deprimăți, obosiți, au dureri de cap și sânt reu dispuși. Puterile lucrătoare ale tuturor acestora sânt slăbite, în urma indispoziției lor, se vor prinde numai, după multă șovăire, de lucru și acesta îl vor isprăvi cu multă silă, cu o încordare prea mare și stricăcioasă pentru sănătatea lor.

Aserțiunea, precumcă somnul înainte de mieđul nopții ar fi mai bun, mai sănătos, decât cel de după mieđul nopții, e lipsită de ori și ce basă științifică. Ferească-se înse fiecare de a lucra până noaptea târziu, fiind astfel silit și învățându-se totodată cu încetul de a se culca prea târziu noaptea; ferească-se fiecare de a preface zilele în nopți, precum o fac aceasta aceia, cari duc o viață de noapte și cari sânt deci siliți să doarmă ziua. Toți aceștia își ruinează cu dinadinsul sănătatea și puterile lucrătoare. Obicnuiască-se fiecare de a se culca regulat la 10 sau la 11 ore și de a se scula la 5 resp. la 6 ore dimineața. Dimineața să nu trândăvim în pat dormitând. Dormitarea aceasta e de un efect foarte stricăcios. În acest stadiu ne cutrieră cele mai multe și diferite lucruri creerul, cari în urmă ne causează dureri de cap, ne obosesc, ne molepesc. Temperatura din odăile noastre de lucru nu-i iertat să treacă nici când peste 13°C. Ferestrele de d'asupra să le lăsăm deschise peste noapte. În acest cas înse să ne astupăm bine, ca astfel să fim scutiți de atingerea vre-unui curent, care de regulă ne strică, căci în pat asudăm.

Nu mai între astfel de impregiurări dormim bine și liniștit și ne învățăm totodată și organismul, dimineața apoi ne simțim regenerați, ca nou născuți.

Munca ne îndulcește viața, prin ea ne câștigăm toate cele de trebuință, toate plăcerile noastre și numai prin muncă progresează toate pe rotogolul pământului. Pentru susținerea integrității sănătății și a puterilor noastre lucrătoare e înse necondiționat de trebuință, ca la isprăvirea tuturor lucrurilor noastre să ne ținem strict legați de regulile igienei sus înșirate. Isprăviți-ve deci toate lucrurile noastre în odăi vederoase, bine ventilate, provădute cu cantitatea recerută de oxigen, iarna cu o temperatură constantă de 15°C; țineți-ve corpul pe cât se poate de drept, faceți mișcare multă, dormiți regulat în totdeauna 7 ore într'o temperatură de 13°C cu ferestrele deschise. Nu mai pe lângă împlinirea condițiunilor acestora vom fi în totdeauna sănătoși și tari, ne vom întări, oțeliș i potență puterile noastre lucrătoare și deci în toată viața noastră vom pute lucra cu voie, ușor, bine și cu sporiu făr' să ne încordăm, făr' să ne influințăm sănătatea într'un chip stricăcios.

Acela înse, care nu ține cont de toate acestea, își ruinează cu dinadinsul sănătatea și astfel își scurtează viața; puterile lucrătoare-i slăbesc și pe ți ce merge tot mai tare, tot mai cu mare încordare și oboseală va fi silit să lucreze. Încetul cu încetul devine tot mai neapt pentru muncă, în urma urmelor apoi o masă neputincioasă de carne, viața căruia e numai o povară, o prăpăstie plină de suferințe, de lipse și neajunsuri.

Drd CORIOLAN NEDELCU.

¹ V. Pallas Lexicon vol. XIV, p. 869.

SALON.

SERBĂRILE DE LA HAȚEG.

Discursul președintelui Iosif Vulcan

la deschiderea adunării generale din Hațeg a societății pentru fond de teatru român, în 5 iunie n. 1898.

Domnilor și doamnelor!

Adânc nișcat vin să-mi ridic glasul în locul acesta. Căci este sfânt pământul pe care ne aflăm, sfânt tot ce ne impresară, tot ce vedem în giur de noi. Toată valea aceasta, toate colinele ce o împrejmuesc, toate pârâiele ce-o udă, codrii și munții ce-o încunună, tot ce este aici în țara Hațegului vecinic și neperitor, — ne însuflă o simțire fermecătoare, care ne încălzește inima și ne ridică sufletul, întocmai ca revederea mult doritei noastre mame dulci.

Aici suntem ca la mama noastră, căci aici a fost vatra neamului românesc, obârșia noastră națională, de unde ne-am răspândit în câte părți, întemeiând o nouă familie de popor în mijlocul străinătății, un nou neam prin munții și văile Carpaților, formând o nouă limbă dulce și armonioasă și păstrând întocmai credințele și obiceiurile aduse cu noi.

Aici au descălecat legiunile împăratului Traian, venind să cucerească Dacia; aici au dat ele năvală asupra armatei voinicului Decebal, care umilise atât de adânc trufia romană; aici s'a petrecut crâncena ciocnire a doi urieși, care a schimbat pe vecie charta acestor părți ale Europei.

Par că vedem infricoșata luptă pe viață și moarte între cele două națiuni mari; par că auzim strigătul de îmbărbătare al ostașilor cari se bat fericiți pentru o idee sfântă, pentru viitorul neamului lor; par că munții și văile resună de gemetele sfâșietoare ale celor ce trag pe moarte și de cântecele de negrăită bucurie ale învingătorilor.

Întipuirii noastre i se înfățișează o icoană chaotică, stropită cu sânge, în care trosnetul armelor, tropotele cailor, zurutul carălor, vaetele rănișilor, plânsetele femeilor, fumul satelor arzânde și croncănitul vulturilor flămânzi, fac un amestec amețitor, de unde străbate țipetul fetei lui Decebal, care-și vede părintele murind și strălucita lor capitală, Sarmiseghetusa, în flăcări, cutropindu-se ruină peste ruină . . .

Și tot înaintea noastră se nălță din cenușe falnic Ulpia Traiana, vestind lumii mirate închiegarea unui nou neam, în care vulturul roman a implântat semănția latinătății; o nouă fiică a ginte romane, împodobită drept zestre cu toate însușirile bune și frumoase ale părinților și dându-i-se menirea d'a fi sentinela Romei în aceste părți depărtate ale Europei resăritene . . .

Multe veacuri au trecut de atunci, popoare peste popoare au cutrierat în aceste locuri, stăruiind să cutropească neamul găsit aici. Dar însedar. Limbi și țări străine au dispărut în giur de noi și nu le-a mai rămas decât numele; iar semănția latină a eșit din mij-

locul tuturor vijeliilor, viuă, cu fruntea ridicată, cu steagul spintecat, dar purtat tot în sus, lăsându-l nouc urmașilor drept moștenire sfântă, ca sub el să trăim și să murim . . .

Măreață a fost menirea ce împăratul Traian a impus coloniilor sale aședate aici. Numai aceasta măreție ne lămurește, că pentru ce nu i-a fost jale să le rupă din trupul ginte mame și să le expună la marginea cea mai îndepărtată a civilizației, tocmai în valurile vârtejului omoritor al migrațiunii popoarelor.

A avut trebuință de o păzitoare a latinătății în resăritul Europei, care să veghice cu ochi ageri și să dea pept cu toate pornirile dușmănoase; care să susțină aici mărirea numelui roman și să fie în același timp farul care să reverse lumină în mijlocul întunericului barbar . . .

Din Roma ne-am adus o fire,
Să fim noi chiagul de trezire
A tot ce doarme amorțit;
Să fim aicea steua care
Arată calea de 'nviare
Popoarelor din resărit ! . .

Multe veacuri au trecut de atunci. Și dacă astăzi avem să ne dăm seamă, că cum ne-am împlinit însărcinarea ce ne-a încredințat marele împărat? Cari sunt titlurile noastre la recunoștința lumii, câștigate cu susținerea rolului primit? Unde ni-s dovețile, prin cari probăm în fața și în potriva tuturor, puterea de viață a elementului românesc?

Vom răspunde :

Menirea ce s'a dat strămoșilor nostri, pe cât de măreață, a fost tocmai atât de grea.

Aședăți în calea năvălirii popoarelor din resărit spre apus, neconținut izbiți în ființa noastră și lipsiți de ajutorul mamei dulci: rolul nostru impus a fost să ne apărăm viața, să ne păstrăm limba, semnul învederat că suntem de viță latină.

Veacuri întregi ne-am consumat toate puterile spre a ne scuti existența. O luptă titanică aceasta, cu droaia de popoare cutropitoare, din cari am eșit biruitori daor numai grație puterii de viață a sângelui nostru moștenit din Roma.

Probă ne e istoria, ale cărei pagini spun că ne-am luptat mai mult pentru limbă decât pentru viață; martori ne sânt munții și văile din giurul nostru, unde s'au petrecut atâtea fapte de vitejie. Cu tot dreptul putem exclamă cu poetul :

Să spuie Retezatul, acel asil de pace,
De-a fost Românul trândav în timpuri de nevoi ! ?

Probă de vênjosia neamului românesc este că nici cele mai crunte prigoniri ale sorții nu ne-au putut stinge, că suntem tot acolo unde ne-a aședat Traian, că stăm neclintit aici, că vrem să rămânem tot aici . . .

Totdauna și vecinic călăuziți de acelaș gând înalt, totdauna și vecinic arborând stindardul originii noastre romane, susținând prin lupte de veacuri furtunoase semănția latinătății în munții și pe plaiurile Carpaților: iată cum ne-am împlinit menirea; iată titlurile noastre la recunoștința lumii, iată dovețile noastre că suntem un neam de oameni cu putere de viață, care nu se poate stinge, care are să trăiască vecinic . . .

Trecut-au veacurile întunecoase și zorile unui timp senin s'au ivit de mult pe ceruri.

Aerul proaspăt al dimineții învie tot și dă puteri noue.

Toate se mișcă, toate încep să lucreze. Paserile cântă vesel și vântul adie cu drag, aducând simburii deșteptării.

A început o viață nouă. Fie care neam s'a apucit de lucru, unele mai iute altele mai târziu, toate vor să-și ia un loc de frunte în rëndul națiunilor, câteva s-au și luat.

Din aceasta muncă ne cerem și noi Românii partea noastră. Vrem să muncim pentru deșteptarea, luminarea și înaintarea noastră culturală. Vrem să răspândim cultura în toate părțile vieții românești. Vrem cultură națională, căci numai asta se potrivește firei, dorinței și menirii noastre.

Iată și cuvântul pentru care voim să înființăm un teatru național, care este un organ de frunte pentru răspândirea culturii naționale.

Înființarea acestuia înseamnă cere ajutorul întregii națiuni, căci noi suntem avisați numai la puterile noastre; de aceea am venit și aici, ca să facem apel la sentimentul de sprigin național și al Dvoastre.

Adresându-ve acest apel, deschid adunarea generală!

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român la Hațeg.

Succesul adunării.

În serbătorile Rusaliilor Românii din Hațeg au avut dublă serbătoare. În aceste zile s'a ținut la ei adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român. Cunoscând situația acestui oraș, în mijlocul unui ținut pur românesc și plin de amintiri istorice de pe timpul Romanilor, apoi știind că comitetul arangiator al inteligenței române hațegane la rëndul seu a făcut cele mai frumoase pregătiri, toată lumea română se aștepta la un succes strălucit; toți credeau, că în timpul de acuma, când abia ne-a mai ramas decât terenul culturii, toți Românii buni din părțile acelea vor grăbi a se aduna de asta-dată sub acea flamură a culturii naționale, care se presintă între ei cu inscripțiunea „Teatrul Național“.

Ce e dreptul, speranțele nu s'au realizat întocmai, căci mulți au absentat pe cari i-am creșut a-i vedea acolo, cu toate acestea succesul a fost frumos. Atât profitul material, cât și discuțiunile urmate în comisiunile adunării, au dat societății un sprigin nou la dezvoltarea ei în viitor. Din aceste discuțiuni relevăm propunerea dlui dr. Ioan Mișu, primită unanim, ca comitetul să facă apel la toate centrele românești de cultură, ca în anul viitor să se dea pretotindeni câte o reprezentație teatrală în folosul fondului Societății. Prin executarea acesteia se va atinge un rezultat dublu: înteu se va răspândi gustul artei teatrului și a doua se va produce și un profit material foarte considerabil.

Nu vrem să credem, că motivul pentru care adunarea a fost mai frecventată ar fi cunoscutul nostru indiferentism; ar fi rușine să presupunem, că suntem buni numai de gură și că șcim să declamăm minunat la frase sforăitoare, bătându-ne peptul că nu mai sânt

Români ca noi, —dar îndată-ce urmează să și facem ceva, să jertfim cât de puțin pentru binele de obște: născocim mii de scuse deplorabile și rămânem departe de teren.

Ci convingerea noastră este, că serbătorile Rusaliilor nu sânt potrivite pentru nici o adunare. Și anume: pentru că preoțimea nu poate lua parte și a doua, că ori și cine petrece serbătorile mai bucuros acasă în familie, decât să pornească tocmai atunci undeva, lăsându-și familia sau copiii singuri chiar în zilele acelea când aceia se așteaptă la cele mai plăcute momente de veselie.

Și adunarea generală a fost de părerea aceasta; de aceea a luat concludsiunea ca în viitor Societatea să nu se mai întrunească în adunare generală la Rusalii, ci în timpul pe care fruntașii nostri din acele locuri îl vor găsi mai potrivit împregiurării locale.

Primirea comitetului.

Șirul festivităților s'a început sâmbătă, în ajunul serbătorilor, cu primirea comitetului central la gară, unde a eșit întregul comitet arangiator, în frunte cu președintele seu Rds. D. protopresbiter T. V. Gheaja.

Comitetul Societății, represintat prin președintele Iosif Vulcan cu doamna și secretarul Vasile Goldiș, dimpreună cu oaspeții sosiți, au fost întâmpinați cu aclamări cordiale, după cari părintele protopresbiter a adresat președintelui Societății un salut foarte călduros, la care acela a răspuns mulțumind pentru primirea frățească ce se face prin el și prin comitet Societății.

Apoi luând loc cu toții în trăsuri, toată societatea s'a făcut intrarea pe romanticul drum, sub stânci și pe marginea riului spre orașul situat admirabil în mijlocul unei văi împrejmuite de dealuri și munți în fruntea cărora domnește ca un rege cărunț eternul Retezat.

Între cei sosiți am remarcat pe dna Olariu din Sibiiu, pe dnii Emanuil Ungurian adv. din Timișoara, Aurel Barcian din Orăștie, Ioan Russu Șirianu redactorul „Tribunei Poporului“ din Arad, Iustin Ardelean redactorul „Vulturului“ din Oradea-mare, profesorul Givulescu din Brașov, tinerul scriitor Sextliu Pușcariu și pe alți tineri.

Sara de cunoștință.

După ce toți oaspeții fure așezați la cvartirele lor, sara la orele 8½ a început cina de cunoștință la otelul „Coroana“ unde în deosebi ne-a surprins plăcut mulțimea damelor frumoase și unde la sunetul muzicii numai decât a început o veselie generală.

Primul toast a fost rostit de președintele Iosif Vulcan, carele accentuând că noi Românii nu ne cunoașcom nici virtuțile, nici slăbiciunile, a închinat în onoarea hațeganilor cari au invitat Societatea în orașul lor și astfel au oferit un nou privilegiu spre a ne cunoașce mai bine.

Protopresbiterul Gheaja a redicat paharul în sănătatea președintelui Iosif Vulcan; iar dl Iustin Ardelean a felicitat în termini foarte călduroși pe dna Aurelia Vulcan. Dl avocat dr. Gavril Suciu a salutat printr'un toast avântat pe oaspeții veniți din depărtări. Au mai pronunțat toasturi bine simțite dnii Bonbescu, Muntean, Bârsan și alții.

Societatea veselă a petrecut împreună până la orele 11.

La biserici.

Duminecă dimineața publicul a asistat întău la serviciul divin în ambele biserici; întău în biserica gr. or. unde a oficiat protopresbiterul T. V. Gheaja, apoi în cea gr. c. unde a servit vicarul N. Nestor.

În amândouă s'a întrunit public mare, în care deosebit ne-a surprins mulțimea damelor tinere și frumoase.

Ceea ce ne-a mai surprins este, că nici în una n'am vădut țărani; ni s'a spus că în Hațeg nu sânt; păcat căci ne-am așteptat să vedem niște costume populare frumoase.

Ședința primă.

După terminarea serviciului divin, s'a deschis adunarea de cătră președintele Iosif Vulcan, cu discursul pe care îl publicăm în primul loc al Salonului nostru.

Adunarea nu s'a putut ține în biserica gr. or., precum s'a anunțat în programa publicată prin diuare, ci într'o sală de otel adaptată în pripă pentru scopul acesta, unde cu bucurie vedurăm și o frumoasă cunună de dame.

După deschidere s'a urmat conform programei publicate; s'au ales notarii, s'au cetit raporturile și s'au numit comisiunile censoratoare, după cum se va vedé din procesele verbale pe care le vom publică în nr. viitor.

Dl Sextiliu Pușcariu a cetit apoi lucrarea sa intitulată „Din tainele culiselor“, bine scrisă și ascultată cu multă plăcere. Vom publică în curénd aceasta lucrare.

În sfârșit s'au cetit o mulțime de depeșe de felicitare sosite din multe părți, întimpinate toate cu aplause. Între ele mai mare bucurie a produs depeșa inteligenței române din Abrud, semnată de toți fruntașii de acolo, prin care se invită Societatea a-și ține adunarea generală în anul viitor la Abrud.

Sub impresiunea aceasta plăcută s'a închis prima ședință.

Banchetul.

După miadădi la orele 2 un numer mare de domni și dame s'a adunat la banchet în grădina otelului „Coroana“.

Erau cam o sută douăzeci de tacămuri, o societate frumoasă, în care veselia a produs multe momente delicioase.

Primul toast a fost al președintelui Societății, care a đis acestea:

„Domnilor și doamnelor!

„În aceasta classică vale, numită Țara-Hațegului, unde atâtea monumente istorice ne amintesc antica mărire și cultură romană, — gândirile noastre se avântă n vremile bătrâne și se închină cu evlavie măreței figuri a nemuritorului împărat Traian, care prin o dumnezeiască inspirațiune a aședat în Dacia coloniile sale aduse din toată lumea romană, spre a întemeia aici un nou neam, națiunea română.

„Cu plăcere ne adăncim în trecutul semănței noastre, căci sântem mândri de originea noastră latină, mândri de limba, de obiceiurile, de portul și de tot ce-am adus cu noi din Roma; dar mai cu seamă sântem mândri de innalta misiune ce împăratul-întemeiator a dat strămoșilor nostri: d'a fi aici la resăritul Europei avangarda latinității, care să susțină și să răspândească numele și cultura gintei-mame.

„Depositari ai acestei sublime misiuni, vom ridică dar sus și tare, totdeauna și pretotindenți, vecinic și neclintit — stindardul culturii naționale și sub el ne vom adună din toate părțile toți căți sântem Români și vrem să fim Români, căci a-l părăsi ar fi să nu rămânem vrednici de strămoșii noștri, n'am mai avé titlu de existență și ne-ar urgisi memoria marelui, marelui, marelui împărat Traian.

„O frumoasă ocașiune pentru propagarea culturii naționale este și serbarea la care asistăm aici di-lele aceste, care — grație ospitalității confrăților nostri din Hațeg — ne ofere niște momente neuitate.

„În mijlocul bucuriilor noastre inse trebuie s'aducem prinusul omagiului bunului monarch, sub a cărui stăpânire părintească ni s'au deschis și noue Românilor din aceasta monarchie căile cultivării naționale.

„Ridic pocalul meu pentru Majestatea Sa apostolică, împăratul și regele Francisc Iosif I și toată casa domnitoare.

„La mulți ani!“

Al doile toast a fost purtat de vicarul Nestor pentru președintele Societății; al treile de cătră avocatul dr. Gavril Suciuc pentru comitetul Societății; avocatul Ungurian a urat printr'un discurs bine combinat succes culturii și averii naționale; dl Muntean a salutat pe dna Vulcan dimpreună cu celelalte dame; redactorul Rusu-Șirianul a închinat un toast bine simțit talpei națiunii, poporului; secretarul Vasile Goldiș, cu mult spirit și c'o artă oratorică avântată, a întimpinat pe Hațegani; protopresbiterul T. V. Ghieja a ridicat pocalul pentru primarul și căpitanul orașului, preșenți la banchet; primarul Muzslay Bela a respuns ungu-reșce felicitând scopurile culturale ale Societății; căpitanul orașului N. Sándor, respundénd, a început un-gureșce și a continnat apoi româneșce, închinându-și pocalul pentru preoțime și reprezentanții ei preșenți.

Toate toasturile a fost ținute la un nivel înalt, ca concepție și ca limbă, ceea ce a ridicat mult solenitatea serbării.

Concertul și teatrul.

Sara la orele 8¹/₂ a început concertul în spațioasa sală a otelului „Mielul de aur“ înșesată de lume, luând parte tot ce Hațegul și împregiurimea sa are distins.

Programa publicată în nr. trecut, bogată și variată, a fost executată cu atâtea succes, încât sala trecea din entusiasm în entusiasm și aplause nesfârșite cereau să se repeteze mai multe puncte.

Corurile dirijate de dl Cornel Popovici și compuse din 17 doamne și domnișoare și cam atâtea domni, au oferit o adevărată plăcere musicală. Regretăm că n'avem numele tuturor damelor care au luat parte cântând cu vocea și încântând cu frumusețea. S'a remarcat în deosebi sopranele dna Elene Popovici, dna Cornel Popovici, altista dșoara Delia Olariu, toate eleve ale dlui George Dima. „Trecui valea“ de I. Mureșanu, a fost bisată; și mai mare succes a avut corul „Fântână cu trei izvoare“ de G. Dima, în care tenorul și basul au emulat cu celelalte voci pentru laurii triumfului.

Un farmec deosebit al concertului a fost excelentul debut de pian al dșoarelor Veturia Bontescu, Mariți Baciuc și Octavia Barițiu, aplaudate cu cea mai mare însuflețire.

Dl Cornel Popovici s'a distins nu numai ca diri-

gent, ci și ca artist de violină, executând esecelent grelele piese clasice, acoperit de salve de aplause.

În „Prolog“ dl Victor Bontescu a declamat cu multă pătrundere versurile, iar dl Virgil Popovici ca Moșneagul a fost bine primit.

În piesa „Soare cu ploaie“ mai bine a reușit iarăș dl Cornel Popovici, care prin jocul seu natural și prin temperamentul seu vioiu, a produs multă ilaritate; bine au jucat și dna Eugenia Pop m. Sânzian, precum și dșoarele Cornelia Gheaja, Smarandița Pop; au fost amabile dșoarele Septimia F. Muntean, Valeria Vladone, Cornelia Baci și Mariți Popescu; au avut bune momente și dnii Ilarie Buzdugan, D. Vutca, Marcu Crișan și Aurel Augur.

După reprezentația teatrală, o parte a publicului s'a întrunit la cină în sala laterală, unde la muzică au petrecut împreună până la orele 1 $\frac{1}{2}$ din noapte.

Ședința a doua.

Luni la 11 ore înainte de mieznoapte s'a ținut a doua ședință a adunării, luând parte un public mai mare decât la prima, căci venise mai mulți și de la sate.

Procesul verbal pe care îl vom publica în numărul viitor, va da informațiuni detaiate despre cele ce s'au petrecut în ședința aceasta. Aici relevăm numai, că expirând mandatul de trei ani al comitetului, acesta s'a compus astfel: președinte Iosif Vulcan, vicepreședinte Virgil Onițiu, membri Valeriu Bologa, dr. Ioan Mihai (nou), Coriolan Bredicean, George Dima și Vasile Goldiș.

Mai anticipăm, că urmând invitațiunii primite în ședința primă, adunarea generală în anul viitor se va țină în Abrud.

Profitul material s'a statorit astfel:

de la membrii noi și din concert 449 fl., de la bal 100 fl., cu totul 549 fl.

Balul.

Festivitățile s'au încheiat cu un bal strălucit în sala de la „Mielul de aur“. O adevărată expoziție de frumuseți, căci atâtea dame încântătoare rar s'au vădut la o petrecere românească. Se vede că femeile frumoase sânt o specialitate a Hațegului.

S'a jucat Hațegana, Romana și alte dansuri, de vr'o 80 de părechi. Petrecerea foarte animată a ținut până dimineața la 4.

Au fost de față dnele I. Popovici, Boldea, Bontescu, Baci, Olariu, C. Popovici, Bêrsan, Muntean, Vulcan, Peovici, Pop, Simsian, Raca, Socol, Ungur, Farkas, Zugrav, Ciuciu, Rațiu, Tulvan, Țarina, Pop-Bociat, Popescu;

dșoarele Delia Olariu, Veturia Bontescu, Miți Baci, Emilia Roman, Octavia Barițiu, Eugenia Barițiu, Polixena Mesaroș, Cornelia Gheaja, Smarandița Pop, Mariți Bologa, Miți Socol, Roma Șuluțiu, Marioara Țarina, Pop, Elena Peovici, Elvira Bersan, Eugenia Muntean, Elena Muntean, Elena Popescu, Marioara Popescu, Oltean și altele; mai multe din dame au purtat costum național.

Încheiând aceste schițe, mulțumim comitetului arangiator, care a făcut tot ce-a fost cu putință pentru succesul adunării. În deosebi aducem mulțumirile noastre dlor dr. Gavril Suci și Cornel Popovici, cari au desvoltat un zel neobosit și au fost în fruntea întregului arangiamment. Asemenea împlinim o plăcută datorie aducând omagele noastre distinselor familii Popovici, Bontescu, Baci, Muntean pentru concursul

prețios și pentru jertfele ce au făcut în interesul școlii adunării.

Onoare tuturora cari au spriginit flamura Thaliei Române!

Vidu la Recița.

Românul, de la fire, e în ori ce împrejurări tot vesel; o cântare de dor — și întristarea îl părăsește, o horă — și i-ai alinat toate durerile.

Ocașiune binevoită ni se oferă prin prețuitul concurs al Reuniunii române de cântări și muzică din Lugos, care veni să dea un concert și la noi.

Petrecerea acestui chor între noi Recițeni se poate privi drept eveniment în viața noastră social-culturală, căci ea ni-a mai pus și în plăcuta poziție de a ne afirmă în mod impuneter de ceea ce sântem.

Comitetul arangiator, în frunte cu Rds. Dn. D. Terfaloagă și spriginit de toți Români recițeni, a și făcut tot ce-a fost posibil întru bineprimirea și adăpostarea iubiților nostri lugoseni.

a) *Primirea oaspeților.* Chorul se așteptă pe sâmbătă (16/28 l. tr.) după amiază.

În preajma sosirei, comitetul arangiator esmite din sinul seu membri, cari întâmpină pe on. oaspeți aproape de comuna Soceni.

Ajunși în Recița-română, oaspeții sânt binevențați de inteligență și numeroși români de acolo, iar la noi sânt salutați, în fața numerosului public ce s'a fost adunat, de Reuniunea noastră de cântări sub conducerea subșerisului ca magistru, cu „Motto“ și „Iată ziua triumfală“ și binevențați de presidentul comitetului arangiator, apoi conduși din salele casinei române din loc, unde au fost descalecat, în cortelele destinate.

Sara, după ce făcurăm cunoștință mai de-aproape, o parte din stim. oaspeți, veniți pentru prima dată la Recița și cari n'au vădut încă fabricele, fură conduși de subșerisul și tinerul C. Bocean prin toate locurile interesante și demne de vădut.

b) *Chorul în biserică.* A descrie cu toată fidelitatea farmecul ce l-au produs cântările esecutate de acest chor, cu atâtea măestr'e, siguritate și frumusețe, e imposibil. Chiar și cel mai pricepător în arta muzicală sau chiar criticul de profesiune, încă n'ar avé alta de đis, decât: laudă și respect voue lugoseni!

Spre ilustrare: între credincioșii adunați și îndesați din biserică, eră și un domn, fost cântăreț de prima forță la opera din Viena, mai apoi chiar și magistru, iar de presinte aplicat cu mare rang la Societatea de căli ferate de aici. În decursul liturghiei își ținea ochii țintiți spre chor și lacrimi dulci îi trădă bucuria și emoțiunea ce l-a fost cuprins, iar la finea liturghiei eșind din biserică, esclamă celor prezenți: N'am civate să ve spun cât de bine și corect au cântat!

c) *Concertul.* Sala cea mare, de nou edificată și provădută cu scenă permanentă, eră îndesată de privitori. Printre public am observat cu bucurie o parte mare de streini, dar mai vêrtos un numer însemnat de Români din satele de prin pregiur, ba chiar și din îndepărtare, precum: Oravița, Ticvanu, Bocșa-română, Fizeș, Bocșa-montană etc., nu e deci mirare că succesul material a reușit peste toată așteptarea, încurgând la cassă, ca nici când altă dată, o sumă de circa 450 fl.

Urmează conform programei:

I. „Resunet de la Crișana“, chor micst, solist dl G. Dobrei, de I. Vidu și

II. „Din șeșetoare“, cînor micst, solisti: dșoara E. Mitar, dna E. Marcoviciu și dl I. Dragomir, compusă tot de I. Vidu.

Ambele cîntări au fost executate cu precisiunea și farmecul indatinat, cred, numai chorului lui Vidu.

În capetele semicercului format de membrii Reuniunii, sta de o parte dșoara E. Mitar, iar de cealaltă dna E. Marcoviciu, cari au executat în duett partea cea mai atragătoare a piesei: Din șeșetoare.

Cine a asistat la acest concert și să nu fie fost cucerit de drăgălașa artistă E. Mitar? Vocea-i melodioasă, aptă pentru cele mai grele și complicate motive musicale, cîntecul ei sonor, precis și atât de farmecător, și în fine prezența ei încântătoare au produs freneticile aplause, cu cari a fost întimpinată aceasta piesă.

Cine e altista? se întrebau toți cei prezenți și uitându-se în programă se convingeau de dna E. Marcoviciu. Dna Marcoviciu, o forță de primul rang în aceasta Reuniune, e recunoscută deja de mai înainte de o cîntăreață escelentă. Aplausele ce a obținut, sînt numai o mică recompensă la clasica ei cîntare. Eră un ceva măreț și răpitor de inimă a auți acest duett melodios și cîntat cu atîta farmec.

Tot astfel dnii solisti: G. Dobrei și G. Dragomir, cu rarele lor voci au frapat întregul public ascultător.

În deosebi dl G. Dobrei a cîntat cu toată desteritatea, dînd dovadă prea invederată despre flexibilitatea vocii dsale, variînd și acomodînd în mod artistic talentul seu musical.

Urmează:

III „Trecui valea“ de I. Mureșan și

VI „Il suonatore di campane“ melodie italiană de F. Ricci, ambele variate, respective aranjate pentru chor micst de I. Vidu.

Baritonul și bassul ce împodobiau piesa primă, sopranel și cîntecul atrăgător al copiilor, ca altisti, dar în deosebi imitarea campanelor din piesa a doua, au stors admirarea întregului public, ceea ce rezultă, că piesa a fost repetată.

Admirarea din partea tuturor a ajuns la culme înse, la auđirea pieselor:

V „Cîntare nouă“ concert bis. pentru chor micst de Bornenschi, și

VI „Al 2-lea concert bisericesc“ pentru chor micst de G. Musicescu.

Ambele s'au executat perfect și cu o escelentă desteritate; piesa a doua înse, a fost așa de reușită, farmecătoare și imprimătoare și așa de sus pe treapta de predare, încât a lăsat în uimire și a frapat, pe lângă celalalt public, pe toți cunoscătorii de musică, ce erau prezenți:

La rëndul seu se execută:

VII a. „Hora“ cor micst de C. Cordonean și

b. „Lugoșana“ cor micst de I. Vidu.

N'am cuvinte să esprim și să reproduc emoțiunea ce au produs aceste cîntări și în deosebi „Lugoșana“ care a fost repetată.

Bravilor cîntăreți! Ne-ați frapat, ne-ați fărmeccat și ne-ați cucerit, căci:

Așă cîntă pe la voi,

Cum nici unde pe la noi,

Ano Lugoșano!

Tot cu acest farmec se execută chorul estern din actul al doilea al piesei:

VIII „Othello“ de G. Verdi, cu acompaniament de pian, executat de dl T. Bredicean.

În adevăr, lugoșenii pot fi mândri de chorul lor, căci aceasta Reuniune și de astă-dată a predat piese, pe cari alte choruri cu greu le-ar puté esecută, obveinînd și conținînd melodii și variațiuni pe cât de artificioase, pe atît și de grele în esecutare.

Cu drept cuvânt deci, rezultatul obținut prin o astfel de esecutare în faptă artistică s'a privit ca obiect de admirare, care rezultat s'a potențat în mare parte și prin acurata acompaniare a dlui Bredicean.

Ce a împodobit, a marcat și a stors în deosebi admirația și aplausele frenetice din partea ascultătorilor, a fost rolul conducător al bassistilor, început cu: „Primeșce Desdemonă“ . . . Bassul a dovedit și la acest loc siguritatea și dibăcia, cu care poate și șeie esecută motive fie cât și de grele, precum au fost acestea.

Coroana întregului concert a format-o cu toate acestea înse, capul de operă:

IX „Stefan și Dunărea“, baladă pentru chor micst cu acompaniament de orchestră, solisti: dșoara E. Danciu și dl dr. Florescu, de Vidu.

Tăcerea eră profundată și atențiunea întregului public îndreptată și încordată spre scenă.

Rarul talent ce-l are dl Vidu, dispoșiția sa sufletească perpetuă, dar mai vĕrtos dibăcia în conducere, a făcut ca aceasta piesă frumoasă, în adevăr farmecătoare și de greu calibru musical, să reușească peste închipuirea noastră, deci esecutarea reușită eră în prima linie condiționată unei destere și sigure acompaniări de orchestră.

Dșoara E. Danciu, favorita acestei piese, a făcut prin cîntecul ei, ca fantasia noastră să sboare mai repede cătră regiunea înaltă, în care s'a aflat compositorul, când a scris și compus acordurile melodioase ale acestei piese.

Cîntecul de privighitoare încă nu poate ține concurență și pași egali cu desteritatea, frumșeța și farmecul escelentei melodii a cîntăreței Danciu. Ținuta ei totdeauna elegantă, apariția și încă alte însușiri naturale pline de farmec, cari au acompaniat vocea-i de filomelă, au făcut ca să n'o putem admiră din destul.

Dl dr. Florescu, cu tenorul seu apt de ori ce ton al registrului de tenor, ne-a încântat.

Entusiastele aplause, bucuria, satisfacțiunea și alte manifestări de îndestulare și fripare, sînt tot atâtea doveđi despre cuceririle ce și le-a eluptat acest chor, și cu drept cuvânt, pentru că rare Reuniuni de musică pot pași cu astfel de forțe, cum sînt cele ce împodobesc pe cea lugoșană.

Finindu-se producțiunile musicale, se începù dansul cu „Hora“, cărei a urmat „Lugoșana“ și apoi celalalte, conform ordinei de dans.

Dacă acum aș încercă să marchez motorii succesului acestei serbători, trebuie să constat, că ei sînt multilaterali.

Comitetul arangiator, Reuniunea de cînt din loc, preoțiimea, învățătorimea, inteligența și în genere toți românii recițeni, au contribuit după puțință, avînd fiecarele înaintea ochilor buna reușire, la rezultatul ce s'a constatat.

Dl dr. Petrovici, ca președintele Reuniunii din Lugoș, este îndreptățit să privească cu mândrie și sa-

tisfăcțiune la rezultatul frumos ce l-a produs chorul sub președința înțeleaptă și zeloasă a dsale.

Toate complimentele, toate manifestările de recunoștință și toate meritele pe cari ne-am încercat să le aducem dlui compositor și magistrul I. Vidu, apar și sînt în faptă prea debile, necum să recompenseze în raport direct activitatea și prestațiunile dsale.

Renumele, hărnicia și talentul genial cu cari e cunoscut înaintea tuturor Românilor me ușurează la greua temă, de a-i face aci și alt comentariu.

Toți Românii, și în deosebi noi bănățenii, datorim o mare recunoștință dlui Vidu, căci el ne-a compus, dezvoltat și regenerat muzica noastră, el a dovedit prin fapte, că Românul știe produce lucruri, cu cari poate rivaliza cu ori care altă națiune.

Dee Ddieu, ca succesul și victoria eluaptată și față de noi Reșițenii, fără deosebire de naționalitate, să nu fie ultima; dee Atotpotintele, ca aceasta Reuniune, cu o așa nobilă misiune, să poată ține încă mult timp farul culturii și dezvoltării artei musicale, unica mîngăere ce ne-a mai ramas nesubminată, și în fine, dee cerul ca prea meritatul, fala dascălimei românești și regeneratorul muzicii noastre naționale, dl I. Vidu, în tot locul unde am dori să ajungă încă cu bravul seu chor, să poată esclama cu Caesar:

Veni, vidi, vici!

IOSIF VELCEAN.

Ilustrațiunile noastre

Albert regele Saxoniei. În primăvara aceasta regele Albert al Saxoniei a serbat aniversarea a 70-ea a nașterii sale. Din incidentul acesta poporul seu, care îl iubește mult, i-a făcut mari ovațiuni, iar curțile străine l-au felicitat călduros. Regele Albert e vrednic de stima și iubirea aceasta, căci e un adevărat părinte al poporului, iar ca soldat a dat probe de talent. Copii nu are.

Hoț de mare. Marea are încă mai mulți hoți decât continentul. Lupta pentru existență acolo e poate și mai mare decât pe pământ! Vulturii și celelalte paseri carnivore pîndesc cu ochi ageri, când vr'un pește își scoate capul din apă și apoi se isbesc spre el ca fulgerul. Începe o luptă crâncenă, dar înședar. Vulturul îl înhață cu ghiarele și-l răpește sus.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Alesandru Tira*, învățător gr. c. în Șeitin, comitatul Cianad, s'a logodit cu dsoara Elena Maior, fiica vduvei preotese Paul Maior din Valcani. — Dl *Iustin Collini* și dsoara Ioana Vrășmaș s'au cununat la Sângeorgiul român în 6 iunie n.

Asociațiunea națională din Arad, înființată în anii șesezeci cu mare entusiasm, dar apoi adormită și lăsată în vegetație, se va intruni în aduare generală mâne la 12 iunie, convocată de prim-directorul Petru Truția și de secretarul dr. George Proca. Este de dorit ca Românii din părțile aradane să se pună serios la muncă și să aridice de nou aceasta instituțiune culturală menită s'aducă roade atât de binefăcătoare!

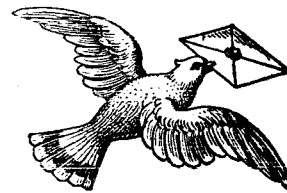
Procesul de presă al „Tribunei Poporului“ din Arad s'a petrecut în 8 l. c. la juriul din Oradea-mare. Autorul Aurel Trifu a fost condamnat la 3 luni închisoare și 50 fl. amendă. A dat cerere de nulitate.

Ateneul franco-român. La Paris s'a înființat un Ateneu franco-român, cu scopul de a stringe cât mai mult legăturile de prietenie între cele două popoare și mai ales a face cunoscute în Franța toate chestiunile care interesează neamul românesc de pretotindeni. Acest Ateneu a fost inaugurat zilele aceste prin o serbare artistică, la care au luat parte cântăreața română Nuovina, dsoara Solocoglu, dl Enescu strălucitul elev al lui Massenet, dimpreună cu mai mulți artiști francezi. Președinte de onoare al Ateneului franco-român e dl Gr. Ghica, ministrul României la Paris și dl de Lavissee de la Academia franceză, președinte efectiv dl Emile Picot, membru al Institutului și dl dr. Cantacuzino, vicepreședinți dnii Bacologlu și André de de Fouguières.

Avansările din maiu. Între militari avansați se află și următorii Români: La rangul de l.-col. în statul major-general din Viena Paul Mohore. Căpitani cl. I. la infanterie: Nicolau Băilla, Iacob Sebestean, Paul Iacubeț, Iosif Mustețiu și Anton Mazuran. Căpitani cl. II.: Iosif Mesaroș, Mihail Cioban, Traian Băcilă și George Domașnian. Locotenți: Miron Sêrb, Spiridon Botta, Constantin Popovici, Nestor Chitician, Anton Necula Silvius Patița, Victor Rus, Cornel Frențiu, Lud. Orban și Iul. Vodac, — Artilerie, căpitan cl. II.: Victor Paul. Medic de ștab cl. I.: Dr. George Filip, comandantul spit. garn. din Lemberg. Medic de regiment cl. I.: Dr. Demetriu Dascal și Dr. Andreiu Bogdan cl. II.: Ioan Cibulea și Bucur Bolata, sub locotenent, — La honvezime: căpitani cl. I.: Teofil Vetezan și August Socol; locotenenți: Ioan Vița, Stefan Coca, Gedeon Horvat, Iuliu Iacobei și Silvius Bordan.

*****

Poșta redacției.

Broșteni. Ne bucurăm de revedere și ve mulțumim de complimentul că «Familia» în loc de a îmbetrâni, din ce în ce întineresc. Înmulțirea colaboratorilor noștri ne pune în poziția d'a ridică cât de mult nivelul revistei. Ambele colaborațiuni vor fi bine primite. Articolul trimis va apare în curînd. Trimiteți și romanul. Cu plăcere i-om face loc.

Budapesta. Numai lipsa spaciului e cauza, că n'am publicat pân' acuma schița.

Blas. A. Detto.

Fidelio. A sosit. În curînd i-a veni rîndul.

Călindearul săptămânei.

Dum. 1 d. Rus. a Tuturor Sfinților Ioan c 10, v. 32 - 33; ev. inv' 1; gl. 8

Ziua sêpt.	Călindearul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminecă 31	M. Ermei și Ap Ermie	12 Ioan	4 7 7 53
Luni 1	M. Iustin	13 Antonie	4 7 7 53
Marți 2	P. Nich. Pat Constant.	14 Vasilie	4 7 7 53
Mercuri 3	M Lucilian	15 Vitus	4 6 7 54
Joi 4	P. Mit. Pat Constantinop.	16 Veno	4 6 7 54
Vineri 5	M. Doroteiu Ep. Tirului	17 Inima Domn	4 6 7 54
Sâmbătă 9	CC. PP. Vasilion și Ilarion	18 Gervasiu	4 6 7 54

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.